

PROMEMORIA

Lindholm

15.6.2005

ANVISNINGAR OM HUR FAMILJEDAGVÅRD I FAMILJEDAGVÅRDARENS HEM
SKA ARRANGERAS

1

Ansökan om och beviljande av dagvårdsplats

I 2 § 2 mom. i lagen om barndagvård (36/1973, nedan "dagvårdslagen") sägs det att "[b]arndagvården skall såvitt möjligt ordnas så att den erbjuder en för barnets vård och fostran lämplig vårdplats och fortgående vård under den tid av dygnet då sådan vård behövs".

Innan dagvårdsplats beviljas bör en ansökan om dagvård för barnet lämnas in där föräldrarna eller vårdnadshavaren kan framföra sina önskemål om vårdform, vårdtider m.fl. detaljer i anslutning till dagvården. Ordalydelsen i bestämmelsen i dagvårdslagen "skall såvitt möjligt ordnas" förpliktar kommunen att beakta föräldrarnas önskemål om vårdplats, vårdformer och vårdtid. Absolut förpliktelse att tillhandahålla vård på det sätt som föräldrarna önskar förutsätts inte av lagen. Kommunen har i sista hand rätt att besluta i vilken form dagvården beviljas. Den subjektiva rätten till dagvård innebär således inte rätt att t.ex. få en vårdare hemma om kommunen kan anvisa en vårdplats i ett daghem eller i familjedagvård eller rätt att få daghemsplats om kommunen kan anvisa en plats i familjedagvård. Kommunen kan bevilja dagvården i en sådan form som den har möjlighet till.

Enligt 11 § i dagvårdslagen ska kommunen sörja för att av kommunen anordnad eller övervakad barndagvård står till buds i den omfattning och med sådana verksamhetsformer som behovet inom kommunen förutsätter. Detta innebär att kommunen inte är skyldig att t.ex. anordna dygnetrunt-vård för en enskild familj om det inte finns ett allmänt behov av sådan vård.

Med tanke på den sökande, dvs. kommuninvånaren, är beviljandet av dagvårdsplats ett förvaltningsbeslut som gäller beviljande av en förmån. Ändring i ett beslut som gäller beviljande av barndagvård kan sökas enligt bestämmelserna i 7 kap. i socialvårdslagen. Rätten att söka ändring gäller beslut om beviljande av dagvård, däremot inte vårdformen eller övriga vårdarrangemang.

2

Detaljer i vårduppläggningsplanen och föräldrarnas skyldighet att hålla sig till vårdplanen

I samband med att beviljandet av vårdplats ska verkställas behövs också en utredning av detaljerna i vården, vilka preciseras närmare i vårdplanen.

Föräldrarna bör när de söker vårdplats göra en specificerad framställan om vårdbehovet (se 2 § 2 mom. i dagvårdslagen och 2 § 1 mom. i dagvårdsförordningen), på basis av vilken beslut fattas om beviljande av vård och vårdform. Utgående från beslutet att bevilja vårdplats skrivs detaljerna i vården in i vårdplanen. Villkoren i beslutet och vårdplanen binder sedan föräldrarna att iaktta de vårdtider som uppges i vårdplanen och andra villkor (se nedan avvikelser från vårdplanen samt anvisningar till föräldrarna, punkt 5 och 6).

Om barnets vårdbehov ändras senare under vården måste kommunen överväga och besluta om vård kan tillhandahållas i den omfattning som föräldrarna framlagt att de behöver. Om så är fallet fattas ett nytt beslut och utgående från beslutet görs en ny vårdplan upp. Beslutet kan också påverka de vårdavgifter som tas ut av föräldrarna (7 a § och 10 a § i lagen om klientavgifter).

Då kommunen verkställer sitt beslut har den rätt att vidta arrangemang och ändringar som situationen kan kräva. En beviljad vårdplats kan t.ex. permanent eller tillfälligt anvisas hos en annan familjedagvårdare eller i en annan vårdform.

3

Vårdplanens bindande karaktär och betydelse för familjedagvårdaren

En familjedagvårdare är enligt sitt arbetsavtal bunden att sköta de barn som kommunen placerar hos henne. Hon bör iaktta den vårdplan som gjorts upp tillsammans med föräldrarna liksom också de anvisningar som ges av chefen. Det är tillrådligt att familjedagvårdaren enligt möjligheter deltar i uppgörandet av detaljerna i vårdplanen tillsammans med föräldrarna och familjedagvårdsledaren.

I vårdplanen fastslås vilka dagar och tider barnet är i vård hos familjedagvårdaren och/eller på vilket sätt familjedagvårdaren i övrigt är skyldig att arrangera vården av barnet i sitt eget hem.

I avtalsbestämmelserna i familjedagvårdarbilagan finns hänvisningar till vårdplanen. Vårdplanen har stor betydelse när man granskar hur många vårdplatser och hurdana vårdplatser som ska reserveras hos familjedagvårdaren och har följaktligen också stor betydelse för bestämningen av familjedagvårdarens lön, arbetstider och andra anställningsvillkor som finns i avtalsbestämmelserna och tillämpningsdirektiven. Det är således viktigt att vårdplanen görs upp innan vården börjar. Bland annat med hänsyn till familjedagvårdarens bundenhet till arbetet är det viktigt att den uppgjorda vårdplanen också iakttas och vid behov justeras.

4

Antecknande av vårdtiderna i vårdplanen

På basis av barnens vårdtider bestäms familjedagvårdarens arbetstid och arbetsdagar. Vid placeringen av barn hos familjedagvårdare bör därför bestämmelserna i arbetskollektivavtalet beaktas, bland annat strävan efter att stadgad ledig tid per vecka kan beviljas.

Största delen av barnen har regelbundna vårdtider. När det gäller dem kan man i vårdplanen anteckna vårddagarna per vecka, t.ex. från måndag till fredag eller fem dagar i veckan e.d. Om de dagliga vårdtiderna är regelbundna antecknas i vårdplanen också vilken tid vården börjar och slutar, till t.ex. kl. 7.30–16.30. Om föräldrarnas arbetstid bestäms med hjälp av utjämningsperioder där arbetsskiftsförteckningen fastställs för flera veckor i taget,

PROMEMORIA

Lindholm

15.6.2005

kan vårdtiden planeras så att den följer någondera föräldrarnas arbetsskiftsförteckning eller en kombination av båda föräldrarnas arbetsskiftsförteckningar förlängd med tid för arbetsresor före och efter arbetsskiften.

Kommunen ska som arbetsgivare för familjedagvårdaren se till att hon så fort som möjligt får veta barnets kommande vårdtider. Om vårdtiderna varierar bör minimikravet anses vara att familjedagvårdaren har fått veta barnets vårdtider för följande arbetstidsperiod senast innan perioden börjar.

Som utgångspunkt bör man förutsätta att föräldrarna uppger de överenskomna vårdtiderna i vårdplanen till familjedagvårdaren och eventuella ändringar som påverkar vårdplanen till familjedagvårdsledaren (se punkt 6, anvisningar till föräldrarna). I vårdplanen bör också framkomma var barnet sköts om familjedagvårdaren får ett oväntat förhinder eller det uppstått ett hinder som hon vetat om på förhand (ersättande vårdplats) och hur man gör i dessa fall. Om det inte finns ett sådant omnämmande i vårdplanen är det den behöriga myndigheten i kommunen (i allmänhet familjedagvårdsledaren) som fattar beslutet att placera barnet tillfälligt hos en annan vårdare eller i ett daghem.

Enligt 4 § i förordningen om barndagvård kan den dagliga obrutna vårdtiden för ett barn i heldagsvård i allmänhet uppgå till högst tio timmar. Denna timgräns bör man försöka hålla när man gör upp vårdplanen, men alltid utgående från barnets behov.

5

Avvikelse från vårdplanen

De vårdtider som utgått från vårdbehovet och antecknats i vårdplanen binder föräldrarna. På familjedagvårdare som arbetar i sitt eget hem tillämpas inte bestämmelserna om beredskapstid i det allmänna kommunala tjänste- och arbetskollektivavtalet. För avvikelser kan kommunen ge allmänna anvisningar om hur man bör förfara i överraskande situationer. Dessa anvisningar bör ges till familjedagvårdaren och barnens föräldrar för kännedom och iakttagelse.

Avvikelse kan gälla över- och underskridande av vårdtiden. Tillfälliga och kortvariga avvikelser från vårdtiden medför inga ändringar i vårdplanen. Upprepade avvikelser från vårdplanen kan vara ett tecken på att vårdplanen behöver ses över. I samma sammanhang kan man också granska om den reserverade vårdplatsen är lämplig med tanke på den förändrade situationen.

Avvikelse från vårdplanen görs i allmänhet alltid genom beslut av den behöriga myndigheten i kommunen. Arbetsgivarens rätt gentemot familjedagvårdaren att leda och övervaka arbetet utövas av kommunen (vanligen familjedagvårdsledaren). En familjedagvårdare är skyldig att iaktta de anvisningar som arbetsgivaren (kommunen) ger henne om vården av de barn som placeras hos henne.

PROMEMORIA

Lindholm

15.6.2005

När vårdbehovet ändras överväger man beviljandet av vårdplats på det sätt som anges ovan i punkt 1 och 2.

6

Anvisningar till föräldrarna

Föräldrarna bör få klara direktiv om att de alltid omedelbart bör meddela kommande förändringar till familjedagvårdsledaren och familjedagvårdaren. Detta gäller både ändringar i vården, barnets närvaro eller frånvaro och när vården börjar och slutar. Man bör också poängtera för föräldrarna att kommunen alltid har möjlighet att använda oanvänd vårdtid eller lediga vårdplatser för annat arbete och för placering av ersättande barn när kommunen som arbetsgivare betalar familjedagvårdaren månadslön som baserar sig på vårdplanerna.

Man bör dessutom klargöra för föräldrarna att när det gäller vården av barnet och vårdplatsen är det familjedagvårdarens chef (vanligen en familjedagvårdsledare) som för arbetsgivarens talan gentemot familjedagvårdaren och vars anvisningar och föreskrifter om arbetet familjedagvårdaren bör iakttä. De anvisningar och föreskrifter som avses här kan inte ges av barnets föräldrar.

Det bör påpekas för föräldrarna att de om det framkommer brister eller behov av styrning när det gäller vårdplatsen, vården av barnet e.d. i dessa frågor först bör vända sig till arbetsgivaren (familjedagvårdsledaren), som kan ingripa i arbetet och vidta nödvändiga ändringar.

Föräldrarna bör få telefonuppgifter och annan kontaktinformation till den myndighet i kommunen (familjedagvårdarens chef) som de bör meddela om ändringar, speciella situationer och angelägenheter i barnets vård.

7

Familjedagvårdshem

Enligt dagvårdslagen (2 § 2 mom.) ska dagvården anordnas så att den erbjuder en lämplig vårdplats för vården och fostran av barnet. Inom familjedagvården är vårdplatsen familjedagvårdarens hem. Innan vården börjar granskas vårdplatsen och godkänns som vårdplats.

Familjedagvårdaren förbinder sig i sitt arbetsavtal att sköta barn i sitt eget hem, som har godkänts som familjedagvårdshem (1 § 3 mom.). Om familjedagvårdarens situation förändras så att hennes hem inte längre fyller villkoren för fortsättning av arbetsavtalet kan arbetsavtalet sägas upp. En sådan orsak kan föreligga också då familjedagvårdaren flyttar från den kommun där dagvården anordnas.

PROMEMORIA

Lindholm

15.6.2005

8

När eget barn insjuknar

När det händer att ett eget barn till en familjedagvårdare som arbetar i sitt eget hem insjuknar kan denna inte beviljas s.k. tillfällig vårdledighet med löneförmåner, eftersom en förutsättning för detta är att båda föräldrarna förvärvsarbetar utanför (det egna) hemmet enligt kap. V om tjänstledighet m.m. § 10 mom. 2 i AKTA. Denna förutsättning fyller inte familjedagvårdaren i egenskap av arbetstagare som utför arbetet hemma. En familjedagvårdare som arbetar i sitt eget hem har dock möjlighet att anhålla om oavlönad arbetsledighet för att sköta sitt sjuka barn.

Om familjedagvårdaren inte kan ta emot barn för vård i sitt hem på grund av att hennes eget barn har insjuknat är det fråga om avbrott i vården av ett skäl som beror på familjedagvårdaren. Som avbrott i vården av ett skäl som beror på familjedagvårdaren anses alla de situationer som orsakas av familjedagvårdaren, hennes familj eller andra omständigheter som hänför sig till familjedagvårdaren. Situationen är densamma även om en läkare har gett ett intyg eller en rekommendation enligt vilken att andra barn inte får vårdas i familjedagvårdarens hem så länge hennes eget barn är sjukt.

När familjedagvårdarens eget barn insjuknar blir det i allmänhet problematiskt om familjedagvårdaren trots barnets insjuknande meddelar att hon tar emot barn att vårda i normal ordning, men barnens föräldrar uttryckligen på grund av smittorisen vägrar att föra sina barn till den avtalade vården. Härvid måste arbetsgivaren överväga från fall till fall om det är fråga om ett skäl som beror på familjedagvårdaren eller inte. Utgångspunkten när man löser problemet är att det är familjedagvårdarens skyldighet att se till att hennes arbetsplats (hemmet) och andra omständigheter är sådana att hon kan sköta sitt arbete på ett ändamålsenligt sätt och enligt givna föreskrifter. Om arbetsgivaren anser att familjedagvårdaren inte kan ta emot andra barn att skötas eftersom det att familjedagvårdarens eget barn insjuknat inverkar menligt på ändamålsenligheten i vården av andra barn eller utsätter dem för smittorisk, är det fråga om ett avbrott i vården av ett skäl som beror på familjedagvårdaren och hon betalas följaktligen inte lön för den tiden.

9

Rapportering

Familjedagvårdarnas rapportering om barnens närvaro i vården är viktig både med tanke på löneräkningen och uppföljningen av dagvården och användningen av vårdplatser. Man bör eftersträva att familjedagvårdarna antecknar alla sådana omständigheter som påverkar lönen, arbetstiden eller arbetstidsersättningar och andra uppgifter som arbetsgivaren förutsätter.